

Hogescholen, de essentie voor de ontwikkeling van competenties van de 21ste eeuw

Pascale De Grootte, voorzitter VLHORA

Brussel, 13 maart 2017 in het Vlaams Parlement

Mijnheer de minister van staat

Mevrouw de minister

Geachte parlementsleden

Dames en heren bestuurders van VLHORA

Beste collega's

Beste studenten

Dames en heren

Disruptie, het buzzwoord van 2015, zal wellicht hét woord van de 21ste eeuw worden. Onze wereld verandert snel en ingrijpend en die veranderingen zullen ontegensprekelijk een effect hebben op ieder van ons. De radicale en razendsnelle politieke, maatschappelijke, technologische en economische evoluties en innovaties gaan ongetwijfeld gepaard met onzekerheden, maar bieden ook uitgelezen opportuniteiten.

Robert Allen zei ooit: "The future you see is the future you get." Focussen op de opportuniteiten geeft veerkracht, een veerkracht om kansen te grijpen en met onzekerheden om te gaan.

Leren, Innoveren en Internationaliseren aan de hogescholen zijn ankerpunten. Ze reiken jongeren ervaringen aan die hen een houvast bieden in een zoektocht naar een duurzame toekomst. Het moeten daarom meer dan ooit dé kernactiviteiten van onze hogescholen zijn. Want alleen door die ervaringen zullen we onze studenten de competenties van de 21ste eeuw kunnen bijbrengen.

Ik ben ervan overtuigd dat we deze opdracht – zoals steeds - op een kostenefficiënte manier kunnen volbrengen, als we kunnen blijven inzetten op onze unieke sterkte, de verwevenheid van de 4 aspecten van onze decretale missie: de nexus onderwijs, onderzoek, dienstverlening én beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

Het is niemand in deze zaal vreemd: hogescholen kunnen vandaag indrukwekkende resultaten voorleggen.

Zo is het aantal studenten aan de hogescholen de afgelopen jaren systematisch gestegen met zo'n 2%. Iets meer dan 120.000 studenten volgen op dit ogenblik een professioneel gerichte opleiding of een academische opleiding in de Kunsten of de Nautische wetenschappen aan een Vlaamse hogeschool.

Meer dan 95% van onze afgestudeerden, vindt binnen het jaar werk.

Hogeschool-opleidingen staan met beide voeten in de praktijk door hun nauwe samenwerking met het werkveld. Van zodra de HBO5-opleidingen deel uitmaken van de hogescholen zal werkplekleren één derde van de onderwijsvormen uitmaken.

Hogescholen verstrekken niet alleen onderwijs. Ze verrichten ook wetenschappelijk onderzoek, bieden dienstverlening aan en beoefenen en ontwikkelen de Kunsten. Opdrachten die zeer nauw met elkaar verweven zijn en bijdragen tot vernieuwing van het werkveld, tot ontwikkeling van de Kunsten en de Nautische wetenschappen, tot professionalisering van docenten en lectoren, en tot competentieontwikkeling van de studenten.

En, dit is wellicht minder geweten, hogescholen hebben vorig academiejaar met 3.743 studenten 53% van de langere internationale mobiliteit en met 1.900 studenten 76% van de korte internationale mobiliteit van het hoger onderwijs gerealiseerd. We doen vandaag beter dan de universiteiten.

Maar...

Dames en heren

We hebben aan de hogescholen nog meer veerkracht nodig om morgen een cruciale rol te kunnen blijven spelen in de ontwikkeling van een duurzame economie en samenleving. Ons adaptief vermogen is meer dan ooit essentieel voor de toekomst van onze studenten, van ons onderwijs en van de maatschappij.

En daarom moeten we ambitieus willen zijn. De titel van ons congres bevat drie cruciale ambities:

Eerste ambitie: zelf permanent leren. Laat ons leergierig en nieuwsgierig zijn en openstaan voor nieuwe uitdagingen. Laat ons het aanpassingsvermogen van onze hogescholen aan de veranderende omgeving nog versterken, ons opleidingsaanbod afstemmen op de snelle wijzigingen in het werkveld, en die evoluties zelf mee vormgeven.

Tweede ambitie: experimenteel innoveren. Met een intense verwevenheid en een voortdurende wisselwerking tussen onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en beoefening en ontwikkeling van de kunsten kunnen we onszelf vernieuwen, de slimste van de Europese klas zijn en als het ware een innovatiebrigade vormen.

En dan, de derde ambitie: internationaliseren. We leven in een open land, waar alles kan, alles mag, alles binnen handbereik ligt en waar we bovendien oh zo snel uit wegkunnen. We zijn het centrum van Europa en dus ideaal geplaatst om ideeën te importeren en expertise te exporteren. Laten we onze hogescholen uitbouwen tot internationale voorbeelden van dynamiek en als Universities of Applied Sciences and Arts meer dan ooit rolmodellen worden, nationaal en internationaal.

Het realiseren van de drie ambities vraagt een langetermijnvisie en -politiek waarbij geïnvesteerd wordt in de bijdrage van de hogescholen aan de samenleving.

Het realiseren van de drie ambities vraagt om project gebaseerd onderwijs, waarbij 'over het muurtje' wordt gekeken en maatschappelijke impact als resultaatobjectief wordt gesteld.

Maar, Dames en heren

Het realiseren van de drie ambities kunnen we niet alleen. We hebben van onze overheid stimulerende beleidskaders nodig die ons ruimte en zuurstof geven. Daarom wil ik vandaag aandacht vragen voor vijf strategische beleidsproposities.

Eerste propositie. Onze opleidingen moeten afgestemd blijven en zelfs kunnen vooruitlopen op de evoluties in het werkveld. Dit streven vraagt om een voortdurend ingrijpen in het opleidingsaanbod en rijmt helaas niet met het huidige financieringssysteem van onze hogescholen. Bestaande opleidingen afschaffen wordt vermeden uit financiële noodzaak en de inrichting van nieuwe opleidingen wordt afgeremd om de monopoliepositie van een hogeschool tegen te gaan. En, zo houden hogescholen elkaar in een wurggreep. Een aanpassing van ons financieringsmodel kan deze knoop ontwarren. De maatschappelijke relevantie van een opleiding moet doorslaggevend zijn.

Daarom vragen we aan de huidige Vlaamse regering om in de procedure voor aanvragen voor nieuwe opleidingen de macrodoelmatigheidstoets als het meest essentieel te beschouwen. Daarom vragen we ook een toetsing van de relevantie op basis van duidelijke en objectieveerbare criteria.

Tweede propositie. Excellent hoger onderwijs vergt meer differentiatie tussen hogescholen maar ook meer samenwerking. Onderwijs aanbieden dat beter aansluit op de individuele noden van studenten en werkenden, onderwijs dat inspeelt op veranderingen in de samenleving, vraagt van hogescholen dat ze flexibel zijn. Project gebaseerd onderwijs ontwikkelen en uitrollen vereist van hogescholen een verdere versterking van de nexus onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

Daarom streven hogescholen naar minder belemmeringen in wet- en regelgeving om te kunnen experimenteren.

Daarom vragen we een minder star, een flexibeler wetgevend kader dat alle kansen en mogelijkheden biedt om een modern, performant en internationaal personeelsbeleid te voeren.

Daarom vragen we ook een doelmatigere werking van de overheidsinstanties met ondermeer een versoepeling van de taalregeling zodat we tegen 2020 de doelstelling van Brains on the move kunnen halen.

Drie. Hogescholen hebben een emancipatiefunctie. De uitbouw van de HBO5-opleidingen naar de hogescholen is een enorme maatschappelijke opportuniteit. Het toekomstige HBO5 zal niet alleen kunnen inzetten op studenten die de eerste stap zetten in het hoger onderwijs maar ook op studenten die geen doorstroom kenden in een professionele of academische bacheloropleiding. Voor geslaagden aan HBO5-opleidingen kunnen aantrekkelijke zalmtrajecten worden uitgewerkt. Met de overgang van HBO5 opleidingen naar de hogescholen maken we de leerladder compleet en bieden we onze studenten meer – en voor sommigen betere en haalbare - startkansen. Het biedt ons, als hogescholen, een toekomstperspectief van duurzame groei. Het zal bovendien een belangrijk instrument zijn om het aantal hooggeschoolden te verhogen en ervoor te zorgen dat Vlaanderen bij de koplopers in Europa hoort. Tot slot is HBO5 een belangrijke hefboom om aan de stijgende nood aan technicians and associated professionals te kunnen voldoen.

Daarom vragen we aan de Vlaamse regering om te kiezen voor investeren in plaats van saneren.

Vierde propositie. Als hogescholen willen we onze maatschappelijke doelstellingen realiseren. We kampen helaas met een probleem: het financieringsmechanisme volgt de evolutie van de studentenpopulatie nauwelijks of niet. Het debat over de financiering gaat vandaag over de achterstand die we opgelopen hebben. Zo is de financiering per student de afgelopen 10 jaar gedaald met ongeveer 15%, van 7.000 euro per student in 2009, naar 6.000 euro per student in 2017. De ondermaatse financiering leidt vandaag vooral tot een focus op organisatorisch overleven maar zal op termijn repercussies hebben op de kwaliteit van ons onderwijs..

Daarom vragen we naast toename van de middelen ook een hervorming van het financieringsmodel voor de hogescholen. We zullen als VLHORA experts bij elkaar brengen en een aantal scenario's

uitwerken waarrond een draagvlak kan gecreëerd worden zodat we impact hebben op de volgende Vlaamse regering.

Daarom vragen we ook voor ons onderzoek, het Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek en het onderzoek in de Kunsten en de Nautische wetenschappen, een structurele budgettaire toename.

En, daarom vragen we toegang tot bestaande onderzoeks- en internationaliseringskanalen, die nu al te vaak het prerogatief van de universiteiten blijven.

En last but not least, mijn vijfde propositie: Onze School of Arts en kunstopleidingen pleiten al lang voor een aantal personeelsbeleidshervormingen. Idealiter wordt de bijzondere salarisschaal hervormd door de gangbare salarisschaal in te voeren, maar dat op voorwaarde dat de overheid hiervoor voldoende extra middelen vrijmaakt. Dit is een investering in internationale excellentie en dus in de creatieve toekomst van onze regio.

Dames en heren,

Investeren in hoger onderwijs is investeren in de toekomst, onze toekomst. Hoger onderwijs is dus geen budgettaire kost maar een investering die maatschappelijk rendeert. De Vlaamse regering maakt de komende jaren telkens ongeveer 500 miljoen euro per jaar vrij voor respectievelijk investeringen in mobiliteit en Onderzoek & Ontwikkeling. Onderwijs aan de hogescholen heeft nood aan een gelijkaardige injectie, een investering in de competentieontwikkeling van onze studenten.

De werknemer van de toekomst - en dus de student van vandaag - heeft nieuwe skills nodig: 21st century skills. En wij, het hoger onderwijs, moeten hen hierop voorbereiden. De toekomst is ons objectief. Of zoals Leslie Poles Hartley het zei in *The Go-Between*: 'The past is a foreign country: they do things differently there'.

Ik dank u.
